

Research Paper

Driving, Accelerating, and Inhibiting Factors of Student Participation in School's Physical Education Extracurricular Activities

F. Shams¹, M. Ehsani², M. Saffari³, Sh. Aroufzad⁴

1. Department of Physical Education and sport sciences, Isfahan (Khorasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran
2. Professor of Sport Management, Faculty of Humanities. Tarbiat Modares University, Tehran, Iran (Corresponding Author)
3. Assistant Professor of Sport Management, Faculty of Humanities. Tarbiat Modares University, Tehran, Iran
4. Assistant Professor, Department of Physical Education. Farhangian University, Isfahan, Iran

Received: 2019/07/20

Accepted: 2019/11/16

Abstract

The aim of this study was to develop the driving, accelerating, and inhibiting factors of student participation in school's physical education extracurricular activities. To do so, the researchers referred to experts in the field of student sport and extracurricular programs. Data were collected through a deep interview using purposive snowball sampling methods. Then, the data which were obtained from interviews, articles, educational materials, guidelines, related books and clips through triangulation techniques were coded and analyzed using the content analysis method. The results of the code grouping suggested two main components and eight sub-components at the entrance level of the students into the extracurricular programs. Accordingly, it can be stated that the driving and inhibiting factors of student participation in school's physical education extracurricular activities are students and educators along with stimuli and inhibitors that play a central role and require special attention. Accelerators such as stakeholder cooperation, political context, sponsorship and incentive sources and financial resources are involved in accelerating the sport participation of students. This research can be used as an analytical tool for sports participation of students in school's extracurricular activities in Iran to provide a logical and principal solution to the problems of this field of student sport.

Keywords: Sport Participation, Extracurricular, Schools, Students

---

---

1. Email: Shamsfarahnaz@yahoo.com
2. Email: Ehsani@modares.ac.ir
3. Email: Saffari.marjan@modares.ac.ir
4. Email: Aroufzad@gmail.com

Extended Abstract

Background and Purpose

The aim of this study was to develop the driving, accelerating, and inhibiting factors of student participation in school's physical education extracurricular activities. The current study addressed the positive impact of sport on people including students, the role of extracurricular activities on students' mental and physical health, and the need to improve students' attraction to need to address the attraction and participation in extracurricular physical education (sports) in schools. In addition, foreign studies have to a large extent provided good sources on the theoretical basis of the above-mentioned sports programs, but few research studies have been conducted domestically despite the growing number of students. Therefore, there is a need for more scientific and applied studies to better consider and utilize students' participation in developing their talents as well as their own and the community's health.

Methodology

In this qualitative research (studying and discovering the aspects that were not considered before the research (Bayabangard, 2013, 289)), the data were through a deep interview using purposive snowball sampling methods in Iran during 2018-2019. Then, the data which were obtained from interviews, articles, educational materials, guidelines, related books and clips through triangulation techniques were coded and analyzed using the content analysis method.

In selecting the sample for the in-depth interviews, an effort was made to include academic educators or faculty members who have some connection with students, individuals with management experience in the extracurricular areas, and those involved in extracurricular activities. Purposive and snowball sampling methods were used for the in-depth interviews.

In data collection, the interview was continued until theoretical saturation. Data analysis in the content analysis method was based on the coding process, representing an important data element in relation to the research questions and partly reflecting the meaning and concept of the pattern in the data set (Brown, 2006, 88). In this research, the driving, accelerating, and inhibiting factors of students' participation in school physical education programs were identified after reaching theoretical saturation through analyzing data obtained from various sources using content analysis.

In the current study, the "member survey" (interviewees) method was used to confirm validity and test-retest reliability to calculate reliability (Khashtar, 2009) which was calculated as 83%.

Results

In this study, the data were analyzed using the method of thematic analysis which included: basic themes, organizing themes and enclosing themes. At this stage of the study, 155 codes were extracted from the data from the approximately 600 transcribed sentences after duplicates and unrelated codes were removed. From the data-driven codes, 23 underlying themes and 8 organizer themes emerged (barriers, incentives, students, educators, stakeholder engagement, funding, support and incentives, policy context), as well as 2 integrative themes. (Driving factors - barriers to student participation and accelerators) were defined. Finally, the driving, inhibiting, and accelerating factors for student participation in sport were selected as the major overarching themes. the driving, accelerating, and inhibiting factors of students' participation in school physical education programs were identified after reaching theoretical saturation through analyzing data obtained from various sources using content analysis. While such an approach identifies the key components and elements required to achieve the objective, it also clarifies how these elements interact with each other as a whole and gives the relevant authorities more guidance on the path to follow. Only by focusing on the elements under consideration and taking into account the accelerating components to achieve the goal can student sport participation be increased.

Discussion

Furthermore, conducting this research while raising awareness of the current situation can be beneficial for optimal planning and identifying and studying the driving, accelerating and inhibiting factors for students' participation in extracurricular physical education (sports) in schools, such as greater participation in extracurricular sports activities, diversification of school sports activities, attending to students' needs and interests, creating an informal and intimate atmosphere, revitalizing students' vitality and better identifying sports talents. Accordingly, it can be stated that the driving and inhibiting factors of student participation in school's physical education extracurricular activities are students and educators along with stimuli and inhibitors that play a central role and require special attention. Accelerators such as stakeholder cooperation, political context, sponsorship and incentive sources and financial resources are involved in accelerating the sport participation of students. This research can be used as an analytical tool for sports participation of students in school's extracurricular activities in Iran to provide a logical and principal solution to the problems of this field of student sport.

Keywords: Sport Participation, Extracurricular, Schools, Students

References

1. Biabangard, A. (2014 Winter). Methods of research in psychology and education. publication of Doran, Volume 1, eighth edition: 288-305. (Persian)
2. Braun, V. (2006). Using Thematic Analysis in Psychology. *Qualitative Research in Psychology*. 77-101.
3. Khastar, H. (2009 spring). Providing a method for calculating the reliability of the coding step in research interviews. *Methodology of social sciences and humanities journal*. 15(58): 161-174. (Persian)

عوامل سوق دهنده، تسریع کننده و بازدارنده مشارکت دانش آموزان در فوق برنامه های تربیت بدنی مدارس

فرحناز شمس^۱، محمد احسانی^۲، مرجان صفاری^۳، شهرام عرفوف زاد^۴

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

۲. استاد تمام مدیریت ورزشی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

۳. استادیار مدیریت ورزشی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

۴. استادیار گروه تربیت بدنی دانشگاه فرهنگیان، اصفهان، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۴/۲۹ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۸/۲۵

چکیده

هدف این مقاله تدوین عوامل سوق دهنده، تسریع کننده و بازدارنده مشارکت دانش آموزان در فوق برنامه های تربیت بدنی مدارس بود. پژوهشگر برای این منظور به خبرگان و متخصصان حوزه فوق برنامه و ورزش دانش آموزی مراجعه نمود و از طریق مصاحبه عمیق با استفاده از روش نمونه گیری هدفمند و تکنیک نمونه گیری گلوله برفی، به جمع آوری اطلاعات از آنها پرداخت. سپس داده های حاصل از مصاحبه ها، مقالات، مدارک و دستورات عملی های تربیت بدنی آموزش و پرورش، کتب و کلیپ های مرتبط را از طریق تکنیک مثلث سازی، جمع آوری کردند و سپس آنها را به روش تحلیل مضمون، کدگذاری و تجزیه و تحلیل کرد. نتیجه گروه بندی کدها، دو مؤلفه اصلی و هشت زیر مؤلفه بود که دانش آموزان جهت شرکت در فوق برنامه های تربیت بدنی در سطح ورودی با آن مواجه هستند. بر این اساس می توان عنوان کرد که عوامل سوق دهنده و بازدارنده که یکی از مؤلفه های اصلی است شامل؛ دانش آموزان و آموزش دهندگان به همراه محرک ها و بازدارنده ها است که نقش اصلی ایفا می کنند و نیاز به توجه ویژه ای دارند. همچنین تسریع کننده ها که مؤلفه اصلی دیگر است شامل منابع حمایتی و تشویقی، همکاری با ذینفعان، منابع مالی و بستر سیاسی هست که در سرعت بخشیدن به مشارکت ورزشی دانش آموزان جهت ورود به فوق برنامه های مدارس دخیل هستند. این پژوهش می تواند به عنوان ابزار تحلیلی مشارکت ورزشی دانش آموزان در فوق برنامه های مدارس ایران مبنای عمل قرار گیرد تا به گونه ای منطقی و اصولی به حل مشکلات این حوزه از ورزش دانش آموزی پرداخته شود.

واژگان کلیدی: مشارکت ورزشی، فوق برنامه، مدارس، دانش آموزان

1. Email: Shamsfarahnaz@yahoo.com
2. Email: Ehsani@modares.ac.ir
3. Email: Saffari.marjan@modares.ac.ir
4. Email: Aroufzad@gmail.com

مقدمه

در نظام های آموزشی عوامل متعدد درونی و بیرونی در حال تضعیف شادی دانش آموزان در مدارس هستند که نه تنها کیفیت آموزش و یادگیری را تحت الشعاع خود قرار می دهند، بلکه به کیفیت زندگی افراد چه در حال و چه در آینده لطمه می زند (یونسکو^۱، ۲۰۱۶). امروزه دانش آموزان ما بیش از هر چیز نیاز به محیطی سرشار از انعطاف پذیری و آزادی عمل دارند؛ یکی از برنامه هایی که برای ایجاد چنین محیطی لازم است، برنامه های فوق برنامه^۲ است (هندریکسون^۳، ۲۰۱۸، ۱۳) که می تواند هم جهت با برنامه های درسی باشد. احمدی (۲۰۰۵) در تعریف خود بیان نمود فعالیت هایی که بر اساس نوآوری و ابتکار معلمین در کنار تدریس و بر اساس آموزش مفاهیم و اهداف درس به کار گرفته شوند و در داخل یا خارج کلاس انجام شود، فعالیت مکمل گفته می شود. چنانچه این فعالیت ها با توجه به شرایط خاص منطقه ای یا اقلیمی باشد و یا در راستای آموزش استعدادهای خاص فراگیران باشد، فعالیت فوق برنامه گفته می شود. این فعالیت های تقریباً غیررسمی، به کلاس و حتی گاهی به مدرسه محدود نیستند و بیش از هر عامل دیگر از میزان علاقه، تجربه و قدرت ابتکار معلم و دانش آموزان و مدرسه متأثر می شوند (کلی^۴، ۲۰۰۴). در واقع هدف از این فعالیت ها کمک به کودک و نوجوان است که بتواند رغبت های اصیل خویش را تشخیص دهد، استعداد های ذاتی خویش را کشف نماید و در تربیت و توسعه آنها به منظور تأمین سعادت شخصی و افزودن امکان شرکت در فعالیت های اجتماعی بکوشد (ملکی، ۲۰۱۷، ۱۰). هم اکنون، فعالیت های فوق برنامه در حوزه تربیت بدنی، زیر نظر معاونت تربیت بدنی و سلامت وزارت آموزش و پرورش ایران عمل می کند.

یکی از مهم ترین ویژگی دانش آموزان، سن آنهاست که در مطالعات انجام شده، چگونگی مشارکت دانش آموزان در فوق برنامه های مدارس به ویژه فوق برنامه های ورزشی مورد بی توجهی قرار گرفته است؛ حتی اورتگا و همکاران^۵ (۲۰۰۸، ۳) در تحقیق خود به تمرکز بیشتر مطالعات بر جمعیت بالغ در حوزه مشارکت اجتماعی و مشارکت ورزشی توجه کرده اند. حال با توجه به سن دانش آموزان و این که زمان قابل توجهی در اختیار مدرسه هستند، مشارکت آنها در فوق برنامه های ورزشی نیاز به پژوهش دارد. از یک طرف جمعیت دانش آموزان در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ با توجه به گزارش پایگاه اطلاع رسانی شبکه خبر، ۱۴ میلیون و ۷ هزار و ۷۳۶ دانش آموز در مقاطع مختلف است که این آمار

-
1. UNESCO
  2. Extracurricular
  3. Hendrickson
  4. Kelly
  5. Ortega et al

در مقایسه با سال قبل رشد حدود ۶ درصدی را نشان می‌دهد و از طرف دیگر، چالش بزرگ کشورهای در حال توسعه که عدم فعالیت بدنی در سنین دانش آموزی است (بائمن و همکاران^۱، ۲۰۱۷)، لزوم توجه به پژوهش در این حوزه را برای محقق دو چندان نمود به گونه‌ای که عوامل سوق دهنده، تسریع کننده و بازدارنده که بر تصمیم‌گیری دانش‌آموزان به مشارکت ورزشی تأثیرگذار است، در این پژوهش مدنظر قرار گرفته است.

مشارکت در فوق برنامه‌های مدارس از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و عوامل متأثر بر آن جهت تسریع و استمرار می‌بایست مورد بررسی و شناسایی قرار گیرد. ان و وسترن^۲ (۲۰۱۹، ۱۹۲) در مطالعه خود بر روی دانش‌آموزان به این نتیجه دست یافتند که برای تساوی مشارکت کودکان در فعالیت‌های فوق برنامه، سیاست‌های اجتماعی آینده باید مداخله‌هایی را برای خانواده‌های کم درآمد یا دانش‌آموزان یتیم و یا بدون سرپرست را مدنظر خود قرار دهد، همچنین نوع فعالیت‌های فوق برنامه در نظر گرفته شوند. پژوهش‌ها نشان داده است که با مشارکت در انجام فعالیت‌های فوق برنامه، فواید بسیاری حاصل می‌گردد. وودز^۳ (۲۰۰۷) معتقد است اگر مسئولان می‌خواهند فعالیت‌های تحصیلی دانش‌آموزان نتیجه‌ای داشته باشد، باید از فعالیت‌های فوق برنامه نیز استفاده کنند. دنالت^۴ و همکاران (۲۰۱۹، ۴۳) اظهار داشتند که فعالیت‌های فوق برنامه، افزایش جستجوی شغلی و کاهش عدم رضایت شغلی را پیش‌بینی خواهد نمود. گیلمت^۵ و همکاران (۲۰۱۹، ۸) به ارتباط خودتنظیمی با اهداف، موفقیت تحصیلی و رضایت عاطفی با مشارکت در فوق برنامه‌ها، در پژوهش خود دست یافتند. تومن و همکاران^۶ (۲۰۰۸) بر تأثیر مثبت فوق برنامه بر عملکرد دانش‌آموزان، بلوم فیلد و باربر^۷ (۲۰۰۹، ۷۳۳) بر اصلاح خودباوری تأکید داشته‌اند.

مشارکت یک مفهوم بسیار گسترده است (لن^۸، ۱۹۹۵). بخش عمده و اصلی از فعالیت را مفهوم مشارکت تشکیل می‌دهد. تعریف مشارکت بسیار پیچیده و دشوار است چرا که علایق، ارزش‌ها، استانداردها، و توانایی‌های افراد با هم بسیار متفاوت است. قصد مشارکت یک فرد متأثر از عوامل و انگیزه‌های درونی و بیرونی است که می‌تواند از فردی به فردی دیگر مختلف و متفاوت باشند. قابل ذکر است که مشارکت را می‌توان به صورت فعال و غیر فعال تقسیم‌بندی نمود. مشارکت غیر فعال

-
1. Bauman et al
  2. Ana & Western
  3. Woods
  4. Denault
  5. Guilmette
  6. Tumen et al
  7. Barber & Blomfield
  8. Lane

می‌تواند با حضور تماشاگران فعالیت‌ها و رویدادهای ورزشی تفسیر شود، در حالی که مشارکت فعال نیازمند درگیری و ایفای نقش در خود فعالیت و تمرین است. مشارکت ورزشی^۱ مربوط به دارا بودن نقش فعال در فعالیت ورزشی می‌شود. عوامل مختلفی در مشارکت ورزشی می‌تواند تأثیر داشته باشد. ییلدیزر و بیلگین^۲ (۲۰۱۸، ۲۷) عنوان نمودند نقش محیط اجتماعی و عوامل اجتماعی در مشارکت ورزشی به طور فزاینده ای شناخته شده است همچنین اظهار داشتند که سیاست های ارتقا سلامت باید جنسیت و عوامل مختلف اجتماعی و فرهنگی را برای بهبود مشارکت فعالیت بدنی در میان نوجوانان در نظر بگیرد. همچنین بیان نمودند که مدارس با امتیاز بالا در شاخص های اجتماعی، نسبت به مدارس با امتیاز پایین، فعالیت بدنی بیشتری دارند. مورلا^۳ و همکاران (۲۰۱۹، ۲۴) در پژوهش خود به سطوح پایین تر تنش و تبعیض مرتبط با مدرسه را در افرادی که مشارکت ورزشی داشتند نسبت به کسانی که در ورزش شرکت نمی کردند، نشان دادند. نتایج مطالعه آنها نشان داد که ورزش می‌تواند به عنوان یک میانجی در برابر استرس آموزشی استفاده شود. لی یو^۴ و همکاران (۲۰۱۱، ۶۹) انگیزه های درونی و بیرونی مثل لذت بردن از ورزش و جلب توجه کردن را از عوامل مهم پرداختن به ورزش عنوان کرد. کاندریک^۵ و همکاران (۲۰۱۳، ۱۰) شش عامل دوست یابی، محبوبیت، آمادگی جسمانی، موقعیت اجتماعی، گذران اوقات فراغت و آسودگی را از مهم ترین عوامل در انگیزش ورزش در میان افراد سه کشور عنوان کردند. همچنین ایشان تفاوت جنسیتی را از مهم ترین علل تفاوت در انگیزه ها عنوان نمودند. یائو و رودز^۶ (۲۰۱۵، ۲) اشاره می کنند در دوره پیش از نوجوانی، نقش الگویی والدین در فعالیت های بدنی، نقش مهمی در تثبیت اجتماعی پذیری فعالیت های بدنی بازی می کند، اما به مرور در دوره نوجوانی و پس از آن نقش همسالان پررنگ تر می شود. نتایج پژوهشی فتحی و الماسی (۲۰۱۷) نشان داد که موانع شخصی از مهم ترین موانع هستند. به طوری که می توان با دادن انگیزه های لازم و افزایش خود اعتمادی و خود باوری در زنان و برنامه ریزی های اصولی جهت رفع موانع شخصی، شاهد حضور پررنگ تر دانش آموزان دختر مقطع متوسطه در عرصه فعالیت های فوق برنامه بود از طرفی دیگر نقش معلمان و مربیان در تربیت اجتماعی و ورزشی افراد بر کسی پوشیده نیست. نتایج پژوهش جنکینسون و بنسون^۷ (۲۰۱۰، ۸) در مدارس دولتی و ویکتوریا در استرالیا نشان داده است که مهم ترین عوامل بازدارنده مشارکت در فعالیت های

-
1. Sports Participation
  2. Yildizer & Bilgin
  3. Morelaa
  4. Lui
  5. Kondric
  6. Yao & Rhodes
  7. Jenkinson & Benson

ورزشی اوقات فراغت دانش آموزان، کمبود امکانات و تجهیزات ورزشی، کمبود وقت، عدم فضای کافی مدرسه برای فعالیت های ورزشی، نبود علاقه، شلوغی برنامه های درسی، مشکل داشتن تعامل با سایر دانش آموزان و گذشته منفی نسبت به ورزش بوده است. نیکلاس^۱ (۲۰۱۱، ۴۹۰) در تحقیق خود مهم ترین دلیل عدم مشارکت فرزندان در فعالیت های ورزشی را درآمد کم خانواده یا به عبارتی عوامل اقتصادی دانسته است. جیمز^۲ (۲۰۰۹، ۱۲۶) در تحقیق دیگری نشان داده شده است موانع اصلی برای شرکت نکردن زنان در فعالیت های ورزشی، عدم حمایت آنها برای شرکت در فعالیت های ورزشی، فقدان اراده و کمبود وقت است. بولیوار و همکاران^۳ (۲۰۱۰، ۶۰) در تحقیقی نشان دادند که عدم وجود فضای سبز در اطراف منزل، بر احتمال مشارکت مردان و زنان در فعالیت های ورزشی اثر منفی دارد. صادق زاده و مقامی (۲۰۱۲، ۱۰۶۲) بیان نمودند که عوامل بازدارنده فردی، بین فردی و ساختاری به ترتیب عوامل اصلی در عدم مشارکت دختران دانشجو در فعالیت های ورزشی هستند. نتایج تحقیق تیمپریو و همکاران^۴ (۲۰۱۳) نشان داد که در دسترس بودن امکانات، شرایط مادی، پشتیبانی و حمایت عاطفی و الگوی فرزندپروری به طور مثبتی با مشارکت در فعالیت های ورزشی همبستگی دارد. بختیاری اقدم و همکاران (۲۰۱۳، ۱۸۹) نشان دادند که عوامل روانی، جسمانی و اجتماعی تأثیر مستقیم و غیرمستقیم بر انجام فعالیت بدنی دارند.

در سال های اخیر در زمینه فوق برنامه ورزشی مدارس تلاش های بسیاری شده است و هر سال دستورالعمل فوق برنامه کانون های تابستان ارائه می شود و نشان می دهد که تنها به یک بعد فوق برنامه ورزشی توجه شده است. در صورتی که فوق برنامه ی ورزشی در مدارس شامل فعالیت های تفریحی، بازی و ورزش است که در مدارس ایران تنها به بعد ورزش توجه می شود. از طرفی در همین بعد، در طول سال نیز برنامه های المپیاد درون مدرسه ای و کانون های درون مدرسه ای فعال گردیده است ولی همچنان مشکل مشارکت دانش آموزان در این گونه برنامه ها وجود دارد. دوستی (۲۰۱۶، ۴۹) سه مورد از مشکلات در برگزاری المپیاد درون مدرسه ای را به ترتیب عدم اطلاع رسانی و برنامه ریزی صحیح از سطح وزارتخانه تا ادارات، رعایت نشدن نکات ایمنی و فضای مناسب برای برگزاری المپیاد، ناآگاهی از اهداف و همکاری نکردن عوامل برگزارکننده ذکر نمود. باقر زاده (۲۰۰۲، ۲۳) اهم محدودیت ها و موانع شرکت آزمودنی ها در فعالیت های ورزشی فوق برنامه را به ترتیب کمبود فضا و امکانات لازم (۸۷.۶۹٪)، عدم توجه مسئولان (۸۴.۱۵٪)، نامناسب بودن وقت فعالیت اماکن ورزشی (۸۱.۵۸٪)، نداشتن وقت آزاد (۶۹.۰۶٪)، زیاد بودن هزینه شرکت در فعالیت های ورزشی فوق برنامه

-
1. Nicholas
  2. James
  3. Bolivar
  4. Timperio

(۶۷.۳٪)، ترس از افت تحصیلی (۶۴.۰۴٪)، عدم تخصص مربیان اماکن ورزشی (۶۴.۰۲٪)، مزاحمت از جانب دیگران در مسیر رفت و برگشت (۵۹.۹۲٪)، نداشتن اطلاعات کافی در مورد ورزش (۵۵.۵۱٪)، عدم علاقه به ورزش (۵۳.۰۱٪) و مخالفت والدین (۴۳.۸۲٪) بیان نمود و با مقایسه نتایج این دو پژوهش که ۱۴ سال فاصله زمانی دارند هنوز محدودیت‌ها و مشکلات مشابه وجود دارد که می‌بایست برای جذب دانش‌آموزان به فوق برنامه‌های ورزشی این موارد را مد نظر قرار داد. همچنین کیوانفر (۲۰۱۰) معتقدند فعالیت‌های فوق برنامه در ایران، بیشتر رنگ و بوی مذهبی دارد. این در حالی است که در کشورهای پیشرفته از طریق فعالیت‌های ورزشی فوق برنامه‌ها حتی به عوامل اجتماعی در دانش‌آموزان همچون اضطراب‌های اجتماعی و سازگاری‌های اجتماعی نیز می‌پردازند. از طرفی بررسی دستورالعمل‌های ارسالی از سوی تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش خود نیاز به تعمق بیشتر دارد ولی در این پژوهش تمرکز بر عوامل سوق دهنده، تسریع‌کننده و بازدارنده مشارکت دانش‌آموزان در فوق برنامه‌های تربیت بدنی مدارس است.

با توجه به مرور مطالعات و پژوهش‌های داخلی و خارجی می‌توان بر تأثیر مثبت ورزش بر آحاد مردم از جمله دانش‌آموزان، نقش فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی در سلامت روانی و جسمانی دانش‌آموزان و لزوم پرداختن به جذب و مشارکت ورزشی دانش‌آموزان در فوق برنامه‌های مدارس دست یافت. علاوه بر این، مطالعات خارجی تا حدود زیادی در خصوص مبانی نظری حوزه فوق برنامه‌های ورزشی منابع مناسبی را فراهم آورده‌اند که می‌توان در جهت انجام پژوهش و فعالیت‌های عملیاتی در این حوزه آنها را مورد استفاده قرار داد. اما به نظر می‌رسد در داخل کشور با وجود افزایش جمعیت دانش‌آموزی، مطالعات پژوهشی بسیار اندک است و نیاز است برای برخورد مناسب‌تر و استفاده بیشتر از مشارکت دانش‌آموزان در جهت رشد و پرورش استعدادهایشان و همچنین سلامت خودشان و جامعه، مطالعات علمی و کاربردی بیشتری صورت پذیرد. ضمن این‌که تجربیات پژوهشگر به عنوان معلم تربیت بدنی، حاکی از وجود مشکلاتی در سیستم آموزش و پرورش همچون توجه بیش از حد به تدریس کتب درسی، برگزاری امتحانات متنوع، استرس فراوان دانش‌آموزان، عدم توجه به نشاط و شادابی دانش‌آموزان، کم‌حرکی، عدم اثربخشی یک جلسه کلاس درس تربیت بدنی در هفته، محدود بودن فعالیت‌های ورزشی و عدم توجه به علاقه‌های دانش‌آموزان است که می‌بایست برای ارتقای سواد حرکتی بیشتر تلاش بیشتری شود. این مشکلات و ناهماهنگی‌ها باعث شد این مسئله در ذهن پژوهشگر شکل بگیرد که چه عواملی می‌تواند بر روی مشارکت ورزشی دانش‌آموزان جهت ورود به فوق برنامه‌های مدارس تأثیرگذار باشد؛ از این رو این پژوهش تلاش نمود تا با توجه به نبود پژوهشی برگرفته از ادبیات روز دنیا در حوزه فوق برنامه‌های دانش‌آموزی و بومی متناسب با کشور، با پاسخ به

این سؤال، موجب ایجاد بستری مناسب در این حوزه برای مسئولین، فعالین و پژوهشگران در شناخت و تصمیم‌گیری بهتر گردد.

روش پژوهش

این پژوهش از نوع پژوهش‌های کیفی است. استفاده از روش کیفی در این پژوهش به این دلیل بود که علی‌رغم جستجوی فراوان محقق در پیشینه پژوهش، فرضیه و یا مدل مشخصی برای شناسایی عوامل سوق دهنده، تسریع کننده و بازدارنده مشارکت دانش‌آموزان در فوق برنامه‌های تربیت بدنی مدارس یافت نشد و از طرفی پژوهش کیفی قابلیت مطالعه و کشف جنبه‌هایی از موضوعات را دارد که تا قبل از پژوهش مورد توجه نبوده است (بیابانگرد، ۲۰۱۳، ۲۸۹). از این رو در این پژوهش از روش کیفی استفاده گردید تا عواملی شناسایی گردد که دانش‌آموز، اولیا، آموزش‌دهندگان، معلمان، مسئولین مدارس کامل آن را لمس کرده باشند و بستری جهت ایجاد ابزاری برای تحلیل و بررسی مشارکت ورزشی دانش‌آموزان و راه‌های ارتقا و توسعه آن فراهم گردد و بهتر می‌توانند در شناسایی این عوامل یاری رسانند. در این صورت می‌توان به جامع بودن عوامل اثرگذار بر مشارکت دانش‌آموزان در فوق برنامه‌های مدارس دست یافت. برای استخراج داده‌ها از منابع مختلف با تکنیک مثلث‌سازی استفاده گردید. مثلث‌سازی به استفاده از منابع متعدد داده‌ها برای ترسیم نتایج، در مورد آن چه حقیقت را تشکیل می‌دهد، اشاره دارد. هدف مثلث‌سازی، غلبه به سوگیری‌های اصلی (ذاتی) است که ناشی از به‌کار گرفتن یک روش، یک مشاهده‌گر و یا یک تئوری در مطالعات است. به‌کار بردن رویکردهای متعدد در یک مطالعه می‌تواند منجر به افزایش اعتماد و اعتبار اطلاعات گردد زیرا قدرت یک روش، ضعف روش دیگر را پوشش می‌دهد. همچنین محققین از انواع روش‌های مثلث‌سازی به منظور تأیید یافته‌ها و یا اطمینان از کامل بودن آنها استفاده می‌نمایند. در این پژوهش از روش مثلث‌سازی منابع و روش، از جمله مصاحبه‌های عمیق، مشاهده کلیپ‌های مرتبط با فوق برنامه دانش‌آموزان و مشارکت ورزشی (جدول ۱)، مقالات مرتبط با مشارکت ورزشی، فوق برنامه‌های ورزشی و فعالیت بدنی در مدارس، اسناد و مدارک از جمله کتب لاتین به صورت پی‌دی‌اف، بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های ارسالی دفتر تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش (جدول ۲) بهره‌گرفته شد و با استفاده از روش تحلیل مضمون که می‌توان آن را یکی از روش‌های تحلیل محتوای کیفی نامید، مورد تحلیل قرار گرفت. تحلیل مضمون، فرایندی برای تحلیل اطلاعات کیفی به شمار می‌رود؛ لذا تحلیل مضمون فقط یک روش کیفی نیست بلکه فرایندی است که می‌تواند در اکثر روش‌های کیفی

به کار رود. همچنین این روش، امکان تبدیل اطلاعات کیفی به کمی را فراهم می کند (بویاتزیس^۱، ۱۹۹۸).

جدول ۱- راهنمای کدگذاری

کد	منبع	تعداد	وسایل و ادوات مورد نیاز
IN-M	مصاحبه با مدیران ارشد تربیت بدنی آموزش و پرورش	۴	وسایل ضبط و ثبت
IN-E	مصاحبه با معاونین و کارشناسان تربیت بدنی ادارات کل آموزش و پرورش استان ها	۱۶	وسایل ضبط و ثبت
IN-T	مصاحبه با معلمان فعال تربیت بدنی	۹	وسایل ضبط و ثبت
IN-P	گروه کانونی با اولیا دانش آموزان	۶) (گروه)	یادداشت برداری
IN-S	گروه کانونی با دانش آموزان	۸) (گروه)	یادداشت برداری
DO	ادبیات و مبانی نظری، اسناد و مدارک	۴۹	کامپیوتر و اینترنت، کاربرگها، فهرست برداری و چک لیستها
C	کلیپ ها و ویدیوها	۱۲	اینترنت

جدول ۲- مهم ترین اسناد، کتب، مقالات و دستورالعمل ها

عنوان	منبع	نوع منبع
دستورالعمل برگزاری اوقات فراغت ورزشی	وزارت آموزش و پرورش، معاونت تربیت بدنی و سلامت، دفتر تربیت بدنی و فعالیت های ورزشی	دستورالعمل
ارتباط شاخص های مختلف سرمایه اجتماعی و مشارکت در فعالیت بدنی در نوجوانان ترکیه	Günay Yıldız, Emre Bilgin , Ezel Nur Korur , Dario Novak, Gıyasettin Demirhan. The association of various social capital indicators and physical activity participation among Turkish adolescents. Journal of Sport and Health Science 7 (2018) 27-33	مقاله

ادامه جدول ۲- مهم ترین اسناد، کتب، مقالات و دستورالعمل ها

عنوان	منبع	نوع منبع
Background Document prepared for the WHO Workshop on Physical Activity and Public Health	Bauman, A. Schoeppe, S. Lewicka, M. Armstrong, T. Candeias, V. Richards, J. (2017). Review of best practice in interventions to promote physical activity in developing countries. Geneva: WHO Press. Available at: http://www.who.int/dietphysicalactivity/bestpracticePA2008.pdf ; 2005 [accessed 22.04.2017.]	سند
آشنایی با فعالیت های تربیتی، اجتماعی (فعالیت های فوق برنامه)	نشر آییژ	کتاب

در انتخاب نمونه آماری جهت مصاحبه های عمیق سعی گردید تا از معلمان تربیت بدنی دارای تحصیلات آکادمیک و یا اعضای هیئت علمی که به گونه ای با دانش آموزان ارتباط دارند، افراد دارای تجربیات مدیریتی در بخش های فوق برنامه مدارس و همچنین افرادی که درگیر با فوق برنامه ها هستند نیز استفاده شود که شامل مدیران ارشد تربیت بدنی و سلامت وزارت آموزش و پرورش، معاونین و کارشناسان تربیت بدنی ادارات کل آموزش و پرورش استان ها، معلمان تربیت بدنی فعال در فوق برنامه ها، اولیای دانش آموزان و خود دانش آموزان است که سعی شد موازین اخلاقی در خصوص محرمانه نگه داشتن مصاحبه ها نزد محقق رعایت گردد. جهت نمونه گیری برای انجام مصاحبه های عمیق از روش نمونه گیری هدفمند و تکنیک نمونه گیری گلوله برفی استفاده شد. بازده زمانی انجام این پژوهش در طول سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ و قلمرو مکانی کل کشور بود.

در گردآوری اطلاعات متون، از آن جا که روش تحلیل مضمون به بررسی و تحلیل متن می پردازد، نحوه جمع آوری اطلاعات، در قالب چرخه های برداشت از متن انجام می شود. در هر رفت و برگشت، یافته های جزئی که ناسازگار و متناقض با سایر یافته های محکم تر قبلی هستند، کنار گذاشته می شوند. این مسیر تا جایی ادامه می یابد که درک قابل قبولی از متن ایجاد شود که کمترین تناقض درونی را دارد (پاتن، ۲۰۰۲، ۱۴۱). در این پژوهش نیز سعی گردید که متون به صورت دقیق بررسی و تحلیل شود. همچنین در گردآوری اطلاعات مصاحبه ها، مصاحبه ها تا زمان اشباع نظری، به گونه ای که در مصاحبه ۱۱ با گروه های کانونی (دانش آموزان و اولیا) و مصاحبه ۲۱ با مدیران ارشد، معاونین، کارشناسان و معلمان تربیت بدنی ادامه یافت. تجزیه و تحلیل اطلاعات در روش تحلیل مضمون مبتنی بر فرآیند کدگذاری است. مضمون یا تم، بیانگر چیز مهمی در داده ها در رابطه با سئوالات تحقیق

است و تا حدی معنی و مفهوم الگوی موجود در مجموعه ای از داده ها را نشان می‌دهد (براون^۱، ۲۰۰۶، ۸۸). مضمون، الگویی است که در داده ها یافت می‌شود و حداقل به توصیف و سازمان دهی مشاهدات و حداکثر به تفسیر جنبه هایی از پدیده مورد بررسی می‌پردازد (بویاتزیس، ۱۹۹۸، ۴). شبکه مضامین بر اساس یک رویه مشخص، مضامینی چون مضامین پایه (کدها و نکات کلیدی موجود در متن) مضامین سازمان دهنده (مقولات به دست آمده از ترکیب و تلخیص مضامین پایه) مضامین فراگیر (مضامین عالی در برگزیده اصول حاکم بر متن به عنوان یک کل) را نظام مند می‌کند. سپس این مضامین به صورت نقشه های شبکه وب رسم می‌شوند که در آن مضامین برجسته هر یک از این سه سطح همراه با روابط میان آنها نشان داده می‌شود. شبکه مضامین به عنوان رویه ای برای تهیه مقدمات تحلیل یا ارائه نتایج پایانی تحلیل نیست، بلکه تکنیکی برای شکستن متن و یافتن نکات معقول و برجسته روشنی در درون متن است (عابدی جعفری و همکاران، ۲۰۱۱، ۱۷۰). در این پژوهش بعد از رسیدن به اشباع نظری، از طریق تجزیه و تحلیل داده‌های برآمده از منابع مختلف (جدول ۲و۱) با استفاده از تحلیل مضمون، عوامل سوق دهنده، تسریع کننده و بازدارنده مشارکت دانش آموزان در فوق برنامه های تربیت بدنی مدارس شناسایی گردید.

در این پژوهش، از روش «بررسی توسط اعضا» (مصاحبه شوندهگان) برای تأیید روایی پژوهش استفاده شد. برای این منظور پژوهشگر، بخشی از یافته ها را در اختیار گروه مورد مطالعه قرار داد تا تحلیل او را بررسی کنند و به این سئوالات پاسخ دهند: آیا محقق، برداشت درستی از گفته‌هایشان داشته است؟ آیا این تحلیل برای آنان نیز منطقی به نظر می‌رسد، یا او در فهم معنی داده ها دچار خطا شده است؟ در این پژوهش نیز محقق از برخی از مصاحبه شوندهگان خواست تا گزارش نهایی مرحله نخست، فرایند تحلیل یا مقوله های به دست آمده را بازبینی و نظر خود را در ارتباط با آنها ابراز کنند. به زعم این افراد، یافته های پژوهش تا حد بسیار زیادی، بازتاب عوامل سوق دهنده، تسریع کننده و بازدارنده مشارکت دانش آموزان در فوق برنامه های تربیت بدنی مدارس است. برای محاسبه پایایی کدگذاری های انجام شده، از روش پایایی بازآزمون استفاده شد (خواستار، ۱۳۸۸). برای این منظور، از میان مصاحبه های انجام گرفته، سه مصاحبه (م ۳، م ۶، م ۹) به عنوان نمونه انتخاب شد و هر کدام از آنها در یک فاصله زمانی کوتاه و مشخص توسط محقق، دو بار کدگذاری شدند. سپس کدهای مشخص شده در دو فاصله زمانی برای هر کدام از مصاحبه ها با هم مقایسه شدند. روش بازآزمون، برای ارزیابی ثبات کدگذاری پژوهشگر به کار می‌رود. در هر کدام از مصاحبه ها، کدهایی که در دو فاصله زمانی، با هم مشابه هستند، با عنوان کدهای «توافق» و کدهای غیر مشابه با عنوان «عدم توافق» مشخص شدند و در فرمول زیر قرار گرفتند:

(تعداد توافقات) ۲

$$۱۰۰\% * \frac{\text{تعداد کل کدها}}{\text{درصد پایایی بازآزمون}} =$$

در این راستا تعداد کل کدها در دو فاصله زمانی ۲۰ روزه برابر ۱۳۷، تعداد کل توافقات بین کدها در این دو زمان برابر ۵۷ و تعداد کل عدم توافقات در این دو زمان برابر ۲۳ بود و پایایی بازآزمون مصاحبه‌های انجام گرفته در این تحقیق با استفاده از فرمول ذکر شده، برابر ۸۳ درصد محاسبه گردید.

نتایج

در این پژوهش داده‌های به دست آمده، به روش تحلیل مضمون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است که شامل مضامین پایه (کدها و نکات کلیدی موجود در متن) مضامین سازمان دهنده (مقولات به دست آمده از ترکیب و تلخیص مضامین پایه) مضامین فراگیر (مضامین عالی در برگیرنده اصول حاکم بر متن به عنوان یک کل) است.

در این مرحله از تحقیق، از حدود ۶۰۰ جمله پیاده‌سازی شده، بعد از حذف موارد تکراری و غیر مرتبط ۱۵۵ کد از این داده‌ها به دست آمد (جدول ۳).

جدول ۳- نمونه استخراج کدها از منابع

منبع	متن	کد
IN-M مصاحبه	"در بحث مشارکت دانش آموزان نکته ای که نقطه قوت است، دسترسی آسان به مدرسه و تجهیزات و امکانات ورزشی در آن است. خوشبختانه با اجرای رویکرد نوین درس تربیت بدنی نگاه ویژه ای به امر فوق برنامه شده است و باید معلمان با توجه به پتانسیل های موجود، زمینه را برای حضور حداکثری دانش آموزان در فوق برنامه ها فراهم نمایند و نهایتاً هدف اصلی توسعه ورزش که همانا ایجاد جامعه ای سالم می باشد را پیاده".	دسترسی آسان به اماکن و تجهیزات حمایت مدیریت ارشد استفاده پتانسیل های موجود حضور حداکثری دانش آموزان جامعه سالم، هدف اصلی توسعه ورزش

ادامه جدول ۳- نمونه استخراج کدها از منابع

منبع	متن	کد
IN-E مصاحبه	معلمان باید فعالیت هایی را طراحی کنند که دانش آموزان با ترشح هورمون اندورفین، احساس شادی و لذت از فعالیت داشته باشند و در این هنگام هست که او آماده پذیرش هر خواسته ای از معلم می باشد و این گونه می توان در دانش آموز نسبت به ورزش علاقه ایجاد کنیم.	فعالیت جهت شادابی دانش آموزان احساس شادی و لذت برنامه ریزی جهت ایجاد علاقه
IN-T مصاحبه	بهتر هست که برنامه های فوق برنامه هم جهت با برنامه های کلاس درس تربیت بدنی باشد و به شکلی دیگر می توان گفت مکمل درس تربیت بدنی باشد.	برنامه های فوق برنامه هم جهت با کلاس درس برنامه های مکمل درس تربیت بدنی
IN-P مصاحبه	خانواده هایی که ورزشی هستند مسلماً فرزندان شان در کلاس های ورزشی خارج از مدرسه مشغول هستند و می باید شرایط فوق برنامه های ورزشی از هر لحاظی همچون ایمنی، امنیت و امکانات مطلوب باشد که فرزندم را در این گونه کلاس ها بگذارم شرکت کند.	حمایت خانواده از فرزندان شان مطلوبیت شرایط فوق برنامه
IN-S مصاحبه	به نظرم فوق برنامه ها باید خیلی شاد باشند و همان شکلی باشد که ما دانش آموزان دوست داریم. باید معلم ورزشمان به خواسته های ما در فوق برنامه ها توجه کنند.	ایجاد برنامه های شاد توجه به خواسته های دانش آموزان
DO ادبیات	مدیران فوق برنامه ورزشی باید در تدوین برنامه به حیطه های سه گانه تعلیم و تربیت (حیطه شناختی، مهارتی و نگرشی) توجه ویژه داشته باشند.	توجه مدیران فوق برنامه به حیطه های سه گانه تعلیم و تربیت
C کلیپ و ویدیو	همراهی اولیا در فعالیت های ورزشی و فراهم نمودن حس لذت بخش و شادی برای دانش آموزان	مشارکت اولیا در فعالیت های فوق برنامه

سپس از کدهای برآمده از داده ها، ۲۳ مضمون پایه و ۸ مضمون سازمان دهنده با عناوین (بازدارنده ها، محرک ها، دانش آموزان، آموزش دهندگان، همکاری با ذینفعان، منابع مالی، منابع حمایتی و تشویقی، بستر سیاسی) و ۲ مضمون فراگیر (عوامل سوق دهنده و بازدارنده مشارکت ورزشی دانش آموزان و تسریع کننده ها) تعریف شد که در (جدول ۴) مضمون عوامل سوق دهنده و بازدارنده مشارکت ورزشی دانش آموزان نشان داده شده است.

جدول ۴- استخراج مضمون های پایه، سازمان دهنده و فراگیر عوامل سوق دهنده و بازدارنده مشارکت

ورزشی

مضمون فراگیر	مضمون سازمان دهنده	مضمون پایه	کد
عوامل سوق دهنده و بازدارنده مشارکت ورزشی دانش آموزان	محرك های مشاركت ورزشی	شاخص های اجتماعی مدارس	تراز فعالیت بدنی مدارس، اعتماد بین فردی، روابط معلم و دانش آموز
		تقلید و الگوبرداری	معلمان ورزش دوست و ورزشکار، ظاهر معلم و مربی، الگو و مدل بودن معلمان در مدرسه، رعایت شاخص های سلامتی
		فاکتورهای زیرساخت مناسب	فضا و مکان، موقعیت، دسترسی، قیمت، جنبه های زیبایی شناسی، تنوع و تعداد ورزش ها
		امنیت	امنیت مکانی، امنیت روانی، امنیت اخلاقی و پرورشی
		کیفیت خدمات	بهره وری، توانمندی نیروی انسانی، تخصص مدیران کارآمد، امکانات مناسب، بازدهی مطلوب، ارزیابی، آموزش نوین
		بازدارنده درون فردی	محدودیت های زندگی، تحصیلات کم خانواده، عوامل رفتاری مخرب، عدم نهادینگی ورزش در فرهنگ و ساختار فکر افراد، باورهای غلط، فقر حرکتی
بازدارنده های مشارکت ورزشی	وضعیت اقتصادی نامناسب دولت و جامعه، کمبود وقت، درآمد پایین خانواده، شرایط آب و هوایی خیلی گرم و خیلی سرد، مناطق کمتر برخوردار		
	بازدارنده های بین فردی	محیط نامناسب اجتماعی، دوستان نامناسب، جنسیت	

ادامهٔ جدول ۴- استخراج مضمون های پایه، سازمان دهنده و فراگیر عوامل سوق دهنده و بازدارنده مشارکت ورزشی

مضمون فراگیر	مضمون سازمان دهنده	مضمون پایه	کد
عوامل سوق دهنده و بازدارنده مشارکت ورزشی دانش آموزان	آموزش دهندگان	آموزش دهندگان داخل مدرسه	داوطلبان آموزش دهنده، دبیران سایر دروس متخصص در یک رشته ورزشی، اولیا متخصص در رشته های ورزشی، دبیر تربیت بدنی، مربیان متخصص ورزشی
		آموزش دهندگان خارج مدرسه	
	دانش آموزان	دانش آموزان داخل مدرسه	دانش آموزان تمام پایه های تحصیلی شاغل در مدرسه، دانش آموزان مشغول به تحصیل
		دانش آموزان خارج از مدرسه	مدارس دیگر

در (جدول ۵) مضمون تسریع کننده های مشارکت ورزشی دانش آموزان نشان داده شده است که در نهایت، عوامل سوق دهنده، بازدارنده و تسریع کننده مشارکت ورزشی دانش آموزان به عنوان مضمون فراگیر اصلی انتخاب گردید.

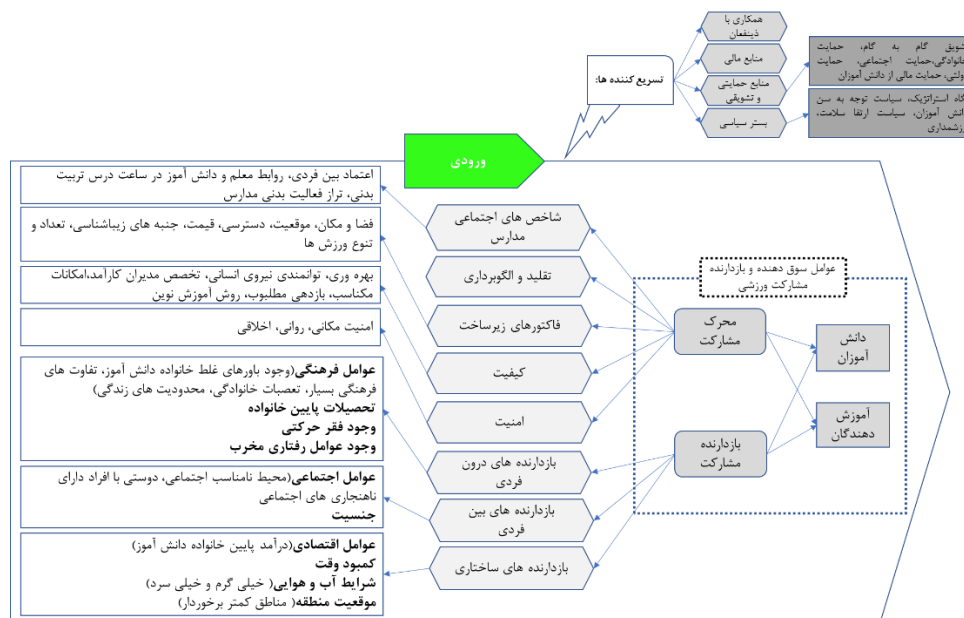
جدول ۵- استخراج مضمون های پایه، سازمان دهنده و فراگیر تسریع کننده های مشارکت ورزشی

مضمون فراگیر	مضمون سازمان دهنده	مضمون پایه	کد
تسریع کننده ها	بستر سیاسی	ارزش مداری سیاست ارتقا سلامت سیاست توجه به سن دانش آموزان نگاه استراتژیک به مشارکت	نگاه برابر دولت به تمام کارکنان، ارتقا جایگاه معلمان تربیت بدنی سیاست های ارتقا سلامت، از بین بردن عدم فعالیت ضرورت توجه به دانش آموزان استراتژی ترویج مشارکت ورزشی، نگاه استراتژیک، حیطه های سه گانه تعلیم و تربیت

ادامه جدول ۵- استخراج مضمون های پایه، سازمان دهنده و فراگیر تسریع کننده های مشارکت ورزشی

مضمون فراگیر	مضمون سازمان دهنده	مضمون پایه	کد
تسریع کننده و	منابع حمایتی و تشویقی	تشویق گام به گام	تشویق و حمایت گام به گام، تخفیف
		حمایت مالی	اختصاص اعتبارات
		حمایت خانوادگی	حمایت خانواده، جایگاه ورزش در سبب اجتماعی خانوار
		حمایت اجتماعی	حمایت جامعه، جایگاه ورزش در جامعه، حمایت مدرسه، حمایت رسانه
	حمایت دولتی	حمایت مدیران ارشد	
همکاری با ذینفعان	همکاری با ذینفعان	لزوم همکاری با ذینفعان، همکاری با سایر مدارس، همکاری با شهرداری، همکاری با هیات ها، همکاری با فدراسیون، همکاری با رسانه ها	
منابع مالی	منابع مالی و اعتبارات	اختصاص منابع مالی دولت، اعتبارات دولتی	

طبق جدول ۴ و ۵، عوامل سوق دهنده، تسریع کننده و بازدارنده مشارکت دانش آموزان در فوق برنامه های تربیت بدنی مدارس به صورت شبکه ای از مضامین ارائه شده است (شکل ۱). در این پژوهش سعی گردید که مؤلفه های اساسی مؤثر در مشارکت ورزشی دانش آموزان در مرحله ورود به سیستم فوق برنامه های مدارس مشخص گردد. اتخاذ چنین رویکردی، ضمن مشخص کردن اجزا و عناصر کلیدی مورد نیاز برای تحقق هدف، نحوه پیوند و تعاملات این عناصر با یکدیگر را به عنوان یک کل، روشن تر کرد و زوایای بیشتری را از مسیری که باید طی شود، در اختیار متولیان مربوطه قرار می دهد. تنها با توجه و تمرکز بر عناصر مدنظر و در نظر گرفتن مؤلفه های تسریع کننده جهت اجرای هدف، می توان بر میزان مشارکت ورزشی دانش آموزان افزود.

شکل ۱- مضمون نهایی عوامل سوق دهنده، تسریع کننده و بازدارنده مشارکت دانش آموزان در فوق برنامه‌های تربیت بدنی مدارس

در زیر اجزا و مؤلفه های عوامل سوق دهنده، تسریع کننده و بازدارنده مشارکت دانش آموزان در فوق برنامه های تربیت بدنی مدارس شرح داده شده است.

الف) عوامل سوق دهنده و بازدارنده مشارکت ورزشی: شامل افرادی که می توانند در فوق برنامه های مدارس حضور داشته باشند و عوامل اثرگذار بر این افراد. در این پژوهش عناصر مشارکت ورزشی کلیه دانش آموزان، آموزش دهندگان و عوامل تأثیر گذار بر آنها از جمله محرک ها و بازدارنده ها است که شامل (۱) **دانش آموزان:** کلیه دانش آموزانی که در مدارس اشتغال به تحصیل دارند اعم از دانش آموزان دختر و پسر در سه مقطع ابتدایی، متوسطه اول و دوم؛ (۲) **آموزش دهندگان:** کلیه افرادی که در فوق برنامه های ورزشی به تعلیم دانش آموزان می پردازند برای این کار می توان از دبیر تربیت بدنی برای کلاس های فوق برنامه استفاده نمود حتی می توان از دبیران سایر مدارس یا از دبیران سایر دروس که در سطح حرفه ای ورزش می کنند و همین طور اولیایی که سابقه قهرمانی در رشته‌ای را دارند جهت آموزش استفاده کرد. دانش آموزان قهرمان و حرفه ای در یک رشته می توانند بسیار در این کلاس ها موفق باشند که در این صورت دبیران تربیت بدنی از آنها به عنوان همیار می توانند بهره ببرند؛ (۳) **محرک ها:** محرک های مشارکت شامل عواملی می شود که بر روی دانش آموز و

آموزش دهنده جهت حضور در فوق برنامه ورزشی تأثیرگذار است. تقلید و الگوبرداری، شاخص های اجتماعی مدارس، فاکتورهای زیرساخت، کیفیت، امنیت از جمله مؤلفه هایی هستند که باید قبل از این که کلاس های فوق برنامه تشکیل گردد مورد بررسی قرار گیرند؛ (۴) **بازدارنده ها:** بازدارنده های مشارکت با توجه به نظریه بازدارنده های مشارکت جکسون و کرافورد، در این پژوهش به سه دسته درون فردی (عوامل فرهنگی، تحصیلات پایین خانواده، وجود فقر حرکتی، وجود عوامل رفتاری مخرب)، بین فردی (عوامل اجتماعی، جنسیت) و ساختاری (عوامل اقتصادی خانواده، کمبود وقت، شرایط آب و هوایی، موقعیت منطقه) تقسیم شده اند که هر کدام می توانند بر روی دانش آموز و آموزش دهنده تأثیرگذار باشد و در صورتی که از توجه به این مؤلفه های بازدارنده غفلت شود می توان گفت که با عدم موفقیت فوق برنامه های ورزشی مواجه خواهیم بود و مشارکت ورزشی دانش آموزان در این کلاس ها بسیار ضعیف می گردد.

ب) تسریع کننده های مشارکت ورزشی: تسریع کننده ها یا کاتالیزورها به دلیل نقش سرعت بخشیدن می توانند در ورودی، فرآیند و خروجی اعمال شود و مشارکت ورزشی دانش آموزان با روند بهتری انجام گردد که در این پژوهش شامل (۱) **همکاری با ذینفعان:** در این پژوهش هر گونه همکاری و مشارکت و ارتباط با مراکز، ارگان های دولتی و خصوصی که دانش آموزان منبع اصلی سرمایه های آنها محسوب می شوند و همچنین بهره مندی از خدمات آنها، گفته می شود؛ (۲) **منابع حمایتی و تشویقی:** منابع حمایتی از جمله خانواده، دوستان، مدرسه و دولت می تواند در هر مرحله مشارکت ورزشی دانش آموزان در فوق برنامه به عنوان انگیزاننده به مشارکت بیشتر دانش آموزان سرعت بخشد؛ (۳) **بستر سیاسی:** بستری که به ارزش مداری، سیاست ارتقا سلامت، سیاست توجه به سن دانش آموزان، نگاه استراتژیک به مشارکت توجه نماید و با تمرکز بر این ها به افزایش مشارکت ورزشی دانش آموزان کمک کند؛ (۴) **منابع مالی:** فراهم نمودن بستر مناسب جهت فعالیت ورزشی فوق برنامه و اختصاص اعتبارات می تواند به سرعت مشارکت ورزشی دانش آموزان بیفزاید.

بحث و نتیجه گیری

هدف این پژوهش تدوین عوامل سوق دهنده، تسریع کننده و بازدارنده مشارکت دانش آموزان در فوق برنامه های تربیت بدنی مدارس است. منظور از عوامل سوق دهنده و بازدارنده مشارکت ورزشی در این تحقیق، به کلیه دانش آموزان، آموزش دهندگان حوزه ورزشی، محرک ها و بازدارنده ها گفته می شود. دانش آموزان در مشارکت ورزشی مدارس ایران از جایگاه خاصی برخوردار هستند. مهم ترین ویژگی دانش آموزان، سن آنهاست که مطالعات انجام شده در حوزه مشارکت بسیار اندک بوده و در حوزه مشارکت ورزشی مورد بی توجهی قرار گرفته است حتی اورتگا و همکاران (۲۰۰۸) در تحقیق

خود، تمرکز بیشتر مطالعات در جمعیت بالغ در حوزه مشارکت اجتماعی و مشارکت ورزشی داشته است که نشان از کم توجهی به پژوهش در زمینه دانش آموزان است. آموزش دهندگان یکی دیگر از عوامل سوق دهنده مشارکت ورزشی است که اغلب معلمان تربیت بدنی را شامل می شوند ولی می تواند شامل هر آموزش دهنده ورزشی که توان مدیریت کلاس ورزشی را داشته باشد و مورد تأیید معلم و مدیر مدرسه باشد نیز بشود و از لحاظ شخصیتی، اخلاقی، رفتاری، علم و دانش و ظاهر آراسته می تواند تأثیرات زیادی بر دانش آموزان بگذارد. از جمله دانش آموزان قهرمان در رشته های مختلف ورزشی، اولیای با سابقه قهرمانی و ورزش حرفه ای، معلمان سایر دروس دارای سابقه قهرمانی، دبیر تربیت بدنی، دانش آموزان ورزشکار سایر مدارس، معلمان متخصص سایر مدارس، مربیان داوطلب هیات های ورزشی و نیروهای کارورز که همگی می توانند به عنوان آموزش دهنده در فوق برنامه ها شرکت نمایند.

محرك ها، سوق دهنده دیگری است که هم بر دانش آموزان و هم بر آموزش دهندگان جهت ایجاد رغبت و تمایل برای شرکت در فوق برنامه تأثیرگذار است و می بایست بر روی محرك هایی چون شاخص های اجتماعی مدارس (بیلدیزر و بیلگین، ۲۰۱۸)، تقلید و الگوبرداری (یائو رودز، ۲۰۱۵)، فاکتورهای زیرساخت مناسب (بولیوار، ۲۰۱۰؛ جنکینسون و بنسون، ۲۰۱۰)، امنیت؛ کیفیت خدمات (تیمپریو، ۲۰۱۳) تمرکز ویژه ای نمود زیرا توجه به هر کدام قبل از این که کلاس های فوق برنامه تشکیل شود می تواند بر میزان مشارکت دانش آموزان جهت حضور در فوق برنامه های ورزشی بیفزاید. از جمله مواردی که در درون محرك های به دست آمده بر اساس یافته ها می توان عنوان نمود امنیت مکانی (فعالیت در فضای بدون آزار و اذیت های همسایگان و رهگذران)، روانی (فعالیت در فضایی بدون ترس از رفتارهای مدیران، معاونین و معلمان)، اخلاقی (فعالیت در محیطی که چهارچوب های اخلاقی از جمله احترام و رعایت حقوق یکدیگر رعایت شود)، بهره وری (رسیدن به هدف در کوتاهترین زمان و باکمترین هزینه)، توانمندی نیروی انسانی (آموزش دهندگان توانا و متخصص در امر فوق برنامه های تربیت بدنی)، تخصص مدیران کارآمد (مدیران آگاه و حامی به امر فوق برنامه ها)، امکانات مناسب (فراهم نمودن شرایط مناسب برای فعالیت های فوق برنامه)، بازدهی مطلوب (استفاده از شرکت کنندگان در فوق برنامه ها در مسابقات، جشنواره ها و برنامه های تفریحی)، روش آموزش نوین (بکارگیری آموزش دهندگان با شیوه های بروز و متنوع)، فضا و مکان (زیبایی و مناسب بودن محیط فعالیت های فوق برنامه)، موقعیت (قرارگیری مدرسه در محیط محلی مناسب مدرسه و دوری از فضاهای شلوغ)، دسترسی (دسترسی آسان به مدرسه)، قیمت (شهریه های حداقلی برای کلاس های فوق برنامه)، جنبه های زیباشناسی (رنگ آمیزی و سبز بودن فضای بازی و فعالیت)، تعداد و تنوع ورزش ها (برگزاری فعالیت های مختلف در فوق برنامه ها)، اعتماد بین فردی (سلامت روانی)، روابط

معلم و دانش آموز (احساس دوستی و اعتماد)، تراز فعالیت بدنی مدارس (بالا بودن میزان فعالیت های ورزشی و تفریحی مدرسه نسبت به مدارس دیگر) است که بر مشارکت دانش آموزان در فوق برنامه های ورزشی تأثیرگذار است.

بازدارنده، یکی دیگر از عوامل است که بدلیل گستردگی در سه سطح درون فردی، بین فردی و ساختاری تقسیم شده است (صادق زاده و مقامی، ۲۰۱۲). عوامل بازدارنده درون فردی شامل محدودیت های زندگی، تحصیلات کم خانواده، عوامل رفتاری مخرب، عدم نهادینگی ورزش در فرهنگ و ساختار فکر افراد (فتحی و الماسی، ۲۰۱۷)، باورهای غلط، فقر حرکتی است که همگی می تواند بر روحیه و شخصیت دانش آموزان تأثیرگذار باشد و نهایتاً دانش آموز در درون خود احساس نماید که نمی تواند و نباید در فوق برنامه شرکت کند؛ عوامل بازدارنده بین فردی شامل محیط نامناسب اجتماعی (بختیاری اقدم، ۲۰۱۳)، دوستان نامناسب، جنسیت (بیلدیزر و بیلگین، ۲۰۱۸) است که به دلیل ارتباط نامناسب با دیگران یا شخص دیگر می تواند مانع مشارکت دانش آموز در فوق برنامه های ورزشی گردد؛ و عوامل بازدارنده ساختاری شامل وضعیت اقتصادی نامناسب دولت و جامعه (ان و وسترن، ۲۰۱۹)، کمبود وقت (جیمز، ۲۰۰۹)، درآمد پایین خانواده (ان و وسترن، ۲۰۱۹؛ نیکلاس، ۲۰۱۱؛ جنکینسون و بنسون، ۲۰۱۰)، شرایط آب و هوایی خیلی گرم و خیلی سرد، مناطق کمتر برخوردار است که این دسته عوامل به دلیل محدودیت ها و مشکلاتی که محیط و اجتماع بر دانش آموز خانواده دانش آموز می گذارد، می تواند باعث عدم مشارکت ورزشی یا کاهش میزان مشارکت ورزشی دانش آموزان در فوق برنامه های مدارس گردد. بنابراین در این پژوهش بر اساس یافته ها این نتیجه حاصل می شود که بر کاهش سه دسته بازدارنده های ساختاری، درون فردی و بین فردی مشارکت ورزشی دانش آموزان قبل از تشکیل کلاس های فوق برنامه باید به طور جدی برنامه ریزی نمود و یا حتی به شرایط معمول و عادی رسانید.

در کنار عوامل سوق دهنده و بازدارنده که بر اساس یافته ها به دست آمد، تسریع کننده های مختلفی نیز وجود دارد که می تواند بر دانش آموز و آموزش دهنده اثر بگذارد و بر میزان مشارکت بیفزاید و حتی به دلیل ارتباط دو سویه ای که بین معلم و دانش آموز وجود دارد می تواند با وارد شدن بر یکی از این طرفین بر دیگری نیز تأثیر گذارد. منابع مالی، منابع حمایتی و تشویقی (تیمپریو، ۲۰۱۳)، بستر سیاسی (ان و وسترن، ۲۰۱۹؛ بیلدیزر و بیلگین، ۲۰۱۸)، و همکاری با ذینفعان از جمله تسریع کننده هایی هستند که هر کدام به طور جداگانه با تأثیر بر دانش آموز یا آموزش دهنده به تنهایی می تواند بر مشارکت ورزشی دانش آموزان جهت ورود به فوق برنامه مدارس ایران بیفزاید. در منابع مالی می توان به جذب حامیان مالی جهت برگزاری مسابقات در درون مدرسه یا اردوهای ورزشی خارج مدرسه مبادرت ورزید. همچنین تخصیص اعتبارات دولتی برای برپایی و ارتقا کلاس های فوق برنامه ورزشی

نیز می تواند در مشارکت ورزشی دانش آموزان تأثیر مثبتی بگذارد. حمایت ارگان ها، سازمان های دولتی و بخش خصوصی، رسانه ها، مدیران ارشد و میانی، خانواده ها، مدرسه و دوستان از جمله منابع حمایتی هستند که دانش آموز را از مرحله تصمیم گیری جهت حضور در فوق برنامه ها تا نهادینه شدن ورزش در فکر و جان دانش آموز می توانند حمایت نمایند. همچنین منابع تشویقی را خانواده ها و دوستان، معلمان و مدرسه می توانند پر نمایند و باعث ایجاد انگیزه و رغبت به ورزش در دانش آموز با حضور و شرکت در فوق برنامه های ورزشی شوند. از جمله سیاست های بلند مدت برای توسعه ورزش در جامعه را می تواند از دل مدارس و رشد ورزش در مدارس پایه ریزی نمود بنابراین اگر سیاستمداران تمرکز بیشتری بر ورزش مدارس داشته باشند خودبه خود جامعه ای سالم تر ایجاد می گردد؛ همچنین ارزش گماردن به کار معلمان تربیت بدنی و ورزش در مدارس می تواند روحیه عاملان برپایی کلاس ها فوق برنامه که همانا معلمان تربیت بدنی و مدیران مدارس هستند را دو چندان نماید و از سوی دیگر با بالا رفتن روحیه معلمان، دانش آموزان نیز دارای روحیه بهتری خواهند بود. همکاری مدرسه با نهادهای بیرونی، استفاده از قدرت مقام و ارتباطات به جهت ارتقا رشد ورزشی درون مدرسه و آماده سازی شرایط مناسب برای مشارکت ورزشی دانش آموزان در فوق برنامه ها و بازدهی مناسب از این فوق برنامه ها نه تنها باعث توسعه ورزش در مدرسه می شود بلکه باعث ایجاد بازده مطلوب برای ذینفعان می گردد. بنابراین مؤلفه های تسریع کننده هم باعث سرعت بخشیدن به مشارکت ورزشی بیشتر دانش آموزان می شود هم باعث توسعه ورزش و نهادینگی ورزش در فکر افراد و نهایتاً در سبب خانوار و جامعه می گردد.

مدرسه جایگاه و سیستم اصلی برای فوق برنامه هاست و فوق برنامه های ورزشی به عنوان سیستم های زیرین قرار دارد که درکنش و واکنش دائمی هستند و نسبت به سیستم های بالاتر سیستم فرعی محسوب می شود. بنابراین، با توجه به سیستم بودن کلاس فوق برنامه، همه علل و عواملی که موجبات برقراری و ورود دانش آموزان به فعالیت های فوق برنامه ورزشی مدارس است، در این پژوهش به عنوان ورودی های سیستم مورد بررسی قرار گرفت تا بتوان به تدوین عوامل سوق دهنده، تسریع کننده و بازدارنده کامل و جامع و با پشتوانه نظری پرداخت. نقطه قوت این پژوهش، قابلیت اجرایی نمودن آن است، زیرا که به تمام جنبه های تأثیر گذار برای مشارکت ورزشی دانش آموز توجه گردیده است.

همچنین انجام این پژوهش ضمن ایجاد آگاهی از وضعیت موجود جهت برنامه ریزی مطلوب و شناخت و موشکافی عوامل سوق دهنده، تسریع کننده و بازدارنده مشارکت دانش آموزان در فوق برنامه های تربیت بدنی مدارس می تواند فوایدی همچون امکان مشارکت بیشتر در فعالیت های ورزشی فوق برنامه های مدارس، تنوع در فعالیت های ورزشی مدارس، توجه به علاقه و نیازهای دانش آموزان،

ایجاد جو غیررسمی و صمیمی، احیاء نشاط و شادابی در دانش آموزان و شناسایی بهتر استعدادهای ورزشی به همراه داشته باشد. در این مطالعه به روش کیفی تنها به شناخت عوامل سوق دهنده، تسریع کننده و بازدارنده مشارکت دانش آموزان در فوق برنامه های تربیت بدنی مدارس پرداخته شد. مطالعات بعدی می توانند با رویکرد توسعه ابزار بر اساس شناخت عوامل حاضر بپردازند. از جمله پیشنهادات این پژوهش می توان بیان نمود که متولیان فوق برنامه در زمینه ورزش بهتر است زمینه انگیزش معلمان تربیت بدنی و مدیران مدارس را با ارزش گذاری بر فعالیت های این عزیزان در سطح مدرسه فراهم نمایند. همچنین به کارشناسان تربیت بدنی ادارات کل استان ها پیشنهاد می شود با اجرای برنامه هایی از جمله انتخاب بهترین مدرسه دارای فوق برنامه در زمینه ورزش، به تشویق معلمان تربیت بدنی برای رشد فوق برنامه در مدارس بپردازند. برای برقراری امنیت روانی، مکانی و اخلاقی پیشنهاد می شود دوره های ضمن خدمت برای مدیران مدارس جهت ارتباط با دانش آموزان و شیوه های مدیریت مشارکتی ارائه گردد و فضای دوستی بین مدیران و معلمان با دانش آموزان فراهم گردد. جهت افزایش شاخص های اجتماعی مدارس پیشنهاد می شود فعالیت های تفریحی و ورزشی بیشتری در مدارس اجرا گردد و حتی جشنواره هایی در این زمینه بین مدارس برگزار شود و میزبان این جشنواره ها خود مدارس باشند. همچنین در این جشنواره ها معلمان تربیت بدنی هر مدرسه با دانش آموزان آن مدرسه در رقابت های تفریحی شرکت نمایند. برای توسعه زیرساخت ها می توان طی اردوها و جشنواره هایی از دانش آموزان برای این منظور استفاده نمود به طور مثال جشنواره رنگ آمیزی دیوارهای مدرسه، جشنواره گل کاری... همچنین می توان برای ایمن سازی مدارس برنامه ای تفریحی به همراه فنس کشی مدرسه توسط پدران دانش آموزان برپا نمود. همکاری و برقراری ارتباط با اولیا در کنار برنامه های شاد در سطح استان و ناحیه می تواند انگیزه و رغبت برای توسعه ورزش در مدارس را فراهم نماید.

تشکر و قدردانی

ضمن سپاس از اساتید محترم جهت همراهی بنده در فرآیند انجام پژوهش، از کلیه مسئولان تربیت بدنی آموزش و پرورش در سطح کشوری و استانی و معلمان تربیت بدنی و همچنین دانش آموزان و خانواده های آنان، صمیمانه قدردانی می نمایم.

منابع

1. Abedi Jafari, H. Teslimi, M. S. Faghihi, A. Sheikhzadeh, M. (Autumn and Winter 2011). Thematic analysis and networking of themes. A simple and efficient method for explaining patterns in qualitative data. *Strategic Management Thought (Management Thought)*, 5(2): 151-198. (Persian).
2. Ahmadi, H. Siahposht, M. Shokoohi, M. Chabok, H. Jahanbakh, R. (Autumn 2005). *A guide to completing and completing extracurricular activities in elementary school*. Publishers: Azmoon Novin. (Persian)
3. An, W. Western, B. (2019). Social capital in the creation of cultural capital: Family structure, neighborhood cohesion, and extracurricular participation. *Social Science Research*, 81: 192-208.
4. Bagherzadeh, F. Hemayattalab, R. Motaghi poor, M. (2002 winter). Study of the causes of non-attendance of high school female students in extracurricular activities. *Journal of Motion*, 11: 23-31. (Persian).
5. Bakhtari Aghdam, F. Baghiani Moghaddam, M. H. Asghari, M. Allahverdipour, H. Dabagh Nikookheslat, S. Nourizadeh, R. (2013). Explaining the Role of Personal, Social and Physical Environment Factors on Employed Women's Physical Activity: A Structural Equation Analysis. *Global Journal of Health Science*, 5(4): 189-199.
6. Bauman, A. Schoeppe, S. Lewicka, M. Armstrong, T. Candeias, V. Richards, J. (2017). Review of best practice in interventions to promote physical activity in developing countries. Geneva: WHO Press. Available at: <http://www.who.int/dietphysicalactivity/bestpracticePA2008.pdf>; 2005 [accessed 22.04.2017].
7. Biabangard, A. (2014 Winter). *Methods of research in psychology and education*. publication of Doran, Volume 1, eighth edition: 288-305. (Persian)
8. Blomfield, C. Barber, J. Bonnie, L. (2009). Brief report: performing on the stage, the field, or both? Australian adolescent extra curricular activity participation and self-concept. *journal of adolescence*, 32(3): 733-739.
9. Bolivar, J. Daponte, A. Rodriguez, M. & Sanchez, J. (2010). The Influence of Individual, Social and Physical Environment Factors on Physical Activity in the Adult Population in Andalusia, Spain. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 7: 60-77.
10. Boyatzis, R. (1998). *Transforming Qualitative Information*. Cleveland: Sage.
11. Braun, V. (2006). Using Thematic Analysis in Psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 77-101.
12. Denault, A. S Ratelle, F. Duchesne, S. Guay, F. (2019). Extracurricular activities and career indecision: A look at the mediating role of vocational exploration. *Journal of Vocational Behavior*, 110: 43-53.
13. Fathi, A. Almasi, P. (2017 Autumn). Analysis of Barriers to Participation of High School Girl Students in Sports Exercise Activities, *Third National Conference on Sport Sciences and Physical Education*, Tehran, Association for the Promotion of Basic Sciences and Technology. (Persian).

14. Guilmette, M. Mulvihill, K. Villemare-Krajden, R. T. Barker, E. (2019). Past and present participation in extracurricular activities is associated with adaptive self-regulation of goals, academic success, and emotional wellbeing among university students. *Learning and Individual Differences*, 73: 8-15.
15. Doosti, M. Habib Niarami, S. Darvishi, A. (2017 autumn). Identifying the Problems and Benefits of Implementing the In-School Olympiad: Case Study: Mazandaran Province. *New Approaches to Sport Management*, 4(13): 49-59. (Persian)
16. Hendrickson, B. (2018). Intercultural connectors: Explaining the influence of extracurricular activities and tutor programs on international student friendship network development. *International Journal of Intercultural Relations*, 63: 1-16.
17. James, A. Sheila, L. Tessaro, I. Coffindaffer, J. (2009). Perceived Barriers to Physical Activity According to Stage of Change and Body Mass Index in the West Virginia Wisewoman Population. *Women's Health Issues*, 126-134.
18. Jenkinson, K. A. Benson, A. C. (2010). Barriers to Providing Physical Education and Physical Activity in Victorian State, Secondary Schools, Australian. *Journal of Teacher Education*, 35(8): 1-17.
19. Kelly, A.V. (2004). *The Curriculum Theory and Practice*. London: SAGE Publications. pdf.
20. Khastar, H. (2009 spring). Providing a method for calculating the reliability of the coding step in research interviews. *Methodology of social sciences and humanities journal*, 15(58): 161-174. (Persian).
21. Keyvanfar, Z. (2010). A comparative and analytical review of leisure activities and extracurricular activities in primary schools in Iran and the United States. M.Sc., Allameh Tabatabai University.
22. Kondric, M. Sindik, J. Furjan-Mandic, G. & Schiefler, B. (2013). Participation motivation and student's physical activity among sport students in three countries. *Journal of sports science & medicine*, 12(1): 8-10.
23. Lane, J. (1995). Non-governmental organisations and participatory development: the concept in theory versus the concept in practice. In 'Power and Participatory Development'. (Ed. S Wright). London: ITDG Publishing, 2001, 1995.
24. Liu, W. Bian, W. & Yan, L. (2011). Perceived competence, motivation, and physical activity participation among college students. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 82(1): 69.
25. Maleki, H. (2017 winter). *Introduction to Educational and Social Activities*. Publisher: Aeizh, Fifth Edition. 8-14. (Persian).
26. Morelaa, E. Elbeb, A. M. Theodorakisa, Y. Hatzigeorgiadis, A. (2019). Sport participation and acculturative stress of young migrants in Greece: The role of sport motivational environment. *Elsevier International Journal of Intercultural Relations*, 71: 24-30.
27. Nicholas, L. Holt, B. C. Kingsley, L. (2011). Benefits and Challenges Associated with Sport Participation By Children and parents from low-Income Families. *Psychology of Sport and Exercise*, 2: 490-499.

28. Orłowski, M. Karen wonders, K. (2010). Physical Activity in an Organized After School Program. *Journal of Exercise Physiology*, 13(3): 12-21.
29. Ortega, F. Ruiz, J. Castillo, M. Sjöström, M. (2008). Physical fitness in childhood and adolescence: a powerful marker of health. *International Journal of Obesity*, 32: 1–11.
30. Patton, M. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. Thousand Oaks: California.
31. Sadeghzadeh, M. H. Maghami, M. (2012). Study and analysis of inhibitory factors of female students for participation in recreational sport activities. *European Journal of Experimental Biology*, 2(4): 1062-1070.
32. Shaw, M. S. Dawson, D. (2001). Purposive leisure: Examining Parental Discourses on Family Activities. *Leisure sciences*, 4(23): 217-231.
33. Shulruf, B. Tumen, S. Tolley, H. (2008). Extra curricular activities in school, do they matter? children, and youth services review. *Journal of American psychological association*, 30(4): 418-426.
34. Streubert Speziale, H. Rinaldi Carpenter, D. (2011). *Qualitative Research in Nursing: Advancing the Humanistic Imperative*. Fifth edition.
35. Timperio, A. F. Stralen, M. Brug, J. Bere, E. Chinapaw, M. J. (2013). Direct and indirect associations between the family physical activity environment and sports participation among 10–12-year-old European children: testing the EnRG framework in the ENERGY project. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 10:15.
36. Unesco. (2016). happy schools: a framework for learner wellbeing in the Asia-pacific. <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002441/244140e.pdf>.
37. Woods, J. R. Witte, J. E. (2007). An investigation of two-year community college students' involvement in extracurricular activities.
38. Yao, C. Rhodes, R. (2015). Parental correlates in child and adolescent physical activity: a meta-analysis. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 12(10): 1-38.
39. Yıldizer, G. Bilgin, E. Nur Korur, E. Novak, D. Demirhan, G. (2018). The association of various social capital indicators and physical activity participation among Turkish adolescents. *Journal of Sport and Health Science*, 7: 27–33.

ارجاع دهی

شمس، فرحناز؛ احسانی، محمد؛ صفاری، مرجان؛ عروف‌زاد، شهرام. (۱۴۰۰). عوامل سوق دهنده، تسريع کننده و بازدارنده مشارکت دانش آموزان در فوق برنامه های تربیت بدنی مدارس. پژوهش در ورزش تربیتی، ۹ (۲۴): ۳۶-۱۰۷. شناسه دیجیتال: 10.22089/RES.2019.7695.1713

Shams, F; Ehsani, M; Saffari, M; Aroufzad. S. (2021). The driving, accelerating, and inhibiting factors of student participation in school's physical education extracurricular activities. *Research on Educational Sport*, 9 (24): 107-36. (Persian). DOI: 10.22089/RES.2019.7695.1713